

Cédulák IX.

– Nyugat-Európa már régóta nem az, aminek korábbi nemzedékeink, a „régiek” gondolták. Egykor még azt tanultuk egyik nagy költőnkől: „Vigyázó szemetek Párizsra vessétek...” Újabban a vén Európa, a gyönyörű nő, hajdani leplei mögül mutatja valóját, polgári álarcai híján – pőrén az, ami. Előtűnnek félelmei, képmutatása, előítéletei. Páni félelem járványtól, bennszülött idegenektől, a muszlim terroristáktól, akik pedig már Európában születtek, az európaiak iskoláiban nevelődtek! A maradék Nyugat új lakói régen lerúgták a százados európai műveltség fölös nyúgeit. Mi végre még ismerni a jó modort, ha elég a pénz is?! A pénz mindenhatósága majd pótolja a kultúrát, és legfőként erőssé, vonzóvá tesz. Erőlködni tisztességért, megtartóztatni vágyakat, igyekezni példaadón élni – ezek régimódi, kisszerű célok. Ha a felhalmozásra érdemes régi kincsek megszerzése hosszadalmas, szaktudást igényel, majd fordítunk a szokásokon, s az lesz a vágy tárgya, amit az új mágusok megneveznek. Egy hajtincs a celebtől, egy szakadt húr a gitárjáról, az első WC-csésze, amelyet a művész kiállított, és már lehet is licitálni. Amiért eddig tolongtak, a sok régi kacat – avított göncök. Fordult a kocka, más a trendi, új világ köszönt ránk... Kit érdekel a múlt, mi most élünk! Jaj nekünk!

– a zene leírható, a dallam megfesthető, elmondható – s ez esetben a választottai számára talán látható is... Nézzük! Sz. Prokofjev: Három narancs szerelmese. A zene sejtelmes alakzatokban képes üzeni, rejtett tartalma személyes, talán gazdagabb is, mint a költemény. Rejtett tartományokból közelít, távoli szigetekre, ismeretlen ormokra hív, más világokat jelez – e világi halandóknak tilalmas helyeket. A zene alkalmasint bevezet, kaput nyit előtted, s adottságaid vezethetnek tovább is, bőrdön érzed a nem sejtett látomást...

– olykor a gondolat fölfénylik az emberi test mögül. Láthatatlan, de mégis megjelenik, mert tiéd volna ő is, az áruló árnyalak. Köznapi példája a szeretet, gyűlölet – látványuk mindennapos. Munkácsy festménye a felszolgálólányról, amint vádlón visszanéz... kezében tálca asztalról leszedett maradékkal, már kiszolgálta a megrendelőt... Másutt egy reklámplakát, amint a nagyhatalmú kancellár háziasszony-szerelésben érdeklődve kinéz a konyhaablakon, amelyen át rezzenéstelen, átható pillantással rámered – egy színes bőrű bevándorló. Nem esik egyetlen szó sem, csak a tekintetek beszélnek, mint az életben. Ha nem ügyelsz, észrevesznek, pedig hallgatnál titkodról.

– megjelenésed fordulópont az ember útján. Immár láthatóvá tetted a bűnt – megnevezted a jót. Általad közénk jött az Emberfia, aki ismeri teremtesünk titkát.

– vajon lehet magában is a gonosz? Ha az emberek között számos gonosz cselekedet történik, mert sokan „dolgoznak” különféle szörnyetteken, képzeitek meddig szorulnak köreiken belül, s a rossz fekete taraja mikor csap túl a korlátokon, fertőzve szervezetet, országot, világot? Az Úr anyala porig égette Szodoma és Gomora bűnös városait. Babits csendet parancsoló, Arany balladáinak szavaival mesél Jónás könyve c. művében Ninivéről: „Nagy ott a baj, megáradt a gonoszság: / szennyes habjai szent lábamat mossák.” Mi lakik a lelkében a más emberi lényeket nem elvakult felindulásból, de tudós szakértelemmel kínzó kétlábú szörnynek? Ülnél vele vonaton, merészelnél inni vele, aludni mellette? Ennél asztalánál a menzán? Kezet fognátok? És hányan vannak, akikkel napközben ezt teszed, bár nem tudhatod, mit forgatnak fejükben...

– amíg nő az átlag életkor, Kádár népe ugyan a jelenben marad még egy darabig, de már oldódik az égi kétkben a még korábbiakkal, meg az azok

elődeivel és az újonnan elhaltakkal. Az emlékezés pedig régi törvényt követ: csak a szépre... Mit van mit tenni? Nincs más múltunk, ha ezt elveszítjük – gyökértelen lelkünket a szél messze sodorja. Egy vén szatmári paraszt mondja szilvaaszalás közben, könnyeit visszaszorítva, hogy nagyapja, apja meg azok ősei külön emberek „vótak min in vagyok! Ha őket elveszítjük, nem lesz erő a lelkünkben, mert az túlök jön, amíg őrizzük az emlékezetüket.” Közben a mamával úgy emelgetik a 30 kilós szilvaaszaló fatálcákat, mint akik ezt végzik gyerekkoruktól fogva... A mama nem könnyezik, a papa erősen visszatartja a könnyeit, de nem lehet visszafogni őket, amikor a szilvaaszaló kisházra néz, mert az hajszálra olyan, mint az őseié volt, csak ezt ő építette apródonként. De hajszálra éppen úgy néz ki... Ha nem csak filmen nézném, könnyeznék a füsttől meg a reggeli szatmári szilvától. Magyarok vagyunk – húzd rá a keszervét, ha mindjárt az ingemér' is!

– okosabb lettél mára, vénember? Pedig az óra közelít, mutatói kiakadóban, már nem csak pillanatok, az évek is suhannak. Jó lenne megbecsülni, amit kaptál, jó lenne megkapaszkodni az időben, de mintha a sebes vizet próbálnád meg tenyérrel megállítani. Már a tavasz is megszínek tűnik, még előtte végig kell élni a telet, te szorongsz növényeid életéért téli hidegben, de erre nekik is van okuk, hiszen ha elmész... De ki vigyázza Isten madarait...? Majd akad más, ha kihullsz a sorból, ahogy mindig is akadt... Amit megtudtál, jaj, azzal a maréknyival kelnél át a túlpartra? Ennyit gyűjtöttél, annyi sok óra, perc alatt? Megtudtad: csak a meghallgatott fohász segíthet... Isten hatalmát a teremtés mutatja nekünk, szóltanul. Képmására teremtette az embert, a jó és rossz között hányódó tévelygőt, első lépéseitől fogva.

– talán a tiszta érzés, ha még valami időálló maradt. Ennyi egyedül az arany, bár nevezheted gyémántnak akár. Az önzetlen szeretet, a jótett, az odaadó vonzalom, mely nem méricskél, önfeladása árán is kitart, mindig a másokra néz, a fennkölt hit, mely szigorú törvényt követ, így irányt mutat, életeszményt állít eléd, abroncsba szorít – válaszütra kényszerít. Kegyetlen – de anyagi szelídséggel. Nélkülük gonosztevő lennél, megszegve a szeretet törvényét.

– vajon ki helyezte belénk ezt a múlhatatlan vonzalmat tulajdon fajtársaink iránt? Némi szőr, bőr és csontok, izmok és hús, s mi legalább egymillió éve nem tudunk betelni látványával, érintésével, izgató vágy birtokolni – szőröstül, bőrosztül... S legalább ugyanígy ellene fordulni, irtani, pusztítani irmagját is – megunhatatlan gyönyörűség millió éve... Lehetnénk közönyösek? A földlakók megannyian osztoznak tulajdonságaikban: vonzódnak s üldözik fajtársaikat. Vonzás és taszítás: a bolygóvilágban a csillagok pályáit is ezek az erők uralják. Amíg az emberek tudtak az istenekről, róluk is így meséltek... örök béke és kihűlt szívek csak a túlparton... Aki megformázta, szépnek hihette teremtményét.

– ... *mindennek külső és belső íve – / melyik a visszája, melyik a színe? / van-e harmadik ív, árny-nélküli fény? // Rőgtől szívig, minden dalol, / nem ésszel: lényével válaszol, / mint egy nő, vagy egy költemény.* (Weöres Sándor: Mi van a héj alatt?)

– száraz héjú kalácsot majszoltam a napokban, és fölötölt, hogy bezzeg nálunk otthon soha nem volt száraz kenyér, kalács kiváltképpen nem, mert ideje sem volt az ételnek megszáradnia... Hamarabb elfogyott, semhogy ilyen sorsra jutott volna. Anyánk nyáridőben délután öt óra tájt tűnt föl a ház felé vezető úton, kétkilós veknival a szatyrában, s mi már alig vártuk érkezését. A gyermekkori jó modor megkövetelte a rend megtartását, kivártuk, amíg bejött a szobába, a nagyszatalra tette a kenyeret, abroszt terített az aszatalra, kést vett elő, keresztet karcolt a kenyér sültebb felére, megszegte, megkente, s osztani kezdte a paprikás, sós, zsíros szeleteket. Ritkán adódott valami húsféle mellé, többnyire csak a bolti zsír, nyaranta zöldpaprika, paradicsom. Mire a négy gyerek jóllakott, a kenyér nagyobb fele odalett. Anyánk ezért neki is állt a vacsorának, hogy másnapig kitartson a vekni maradéka. A krumpli néhány alapesete váltotta egymást, jobb időkben némi kolbásszal. Volt azonban nyári napsütés is, a Tisza fodros hullámai vártak ránk, elővehettem a horgászbotot, vagy csak kibicikliztem a távolba, kicsit vágyakozva merengtem a vízparton, majd a hűvös alkonyatban hazaérkeztem, és az udvaron megvacsoráztunk. Nyári csöndességben éltünk.

– ha olykor rád támad a földöntúli szomorúság – nincs menekvés. A rend vágyott világa nem köszönt rád, ahol csak egy lennél a sorban, s mert mindenki, te is rendben élnéd életed, helyed biztos volna a nap alatt, nem lenne ismeretlen holnap, fájdalom, zaklatott helyzet, nehéz döntések, sorsfordulók, csak lépegetnél a körforgalomban... Lehet ilyen elégedettség, Uram? Mielőtt a földre jöttünk, talán mi választottuk e kalandot, mint a régi görögök hitték? És mégis a félelemmel elegy bánat: itt kell majd hagynod őket, s távoznod kell, mielőtt megértenéd küldetésed. Lám, csakugyan boldogok, akik nem kutakodnak, nem gyötrődnek, csak hálájuk szépséges szöttest terítik eléd. Dicsőség az Úrnak, mondják együgyűn, s távolról harangszó hallik nekik. Legyen áldott szent neve. Ámen. Ennyi az ember, vagy még ennyi sem.

– a párizsi kultuszminiszter asszony már csak SMS-eket olvas, másra nincs ideje, nyilatkozza. Ó, egek... „Vigyázó szemetek Párizsra vessétek” – néhai derék magyarok...

– Isten céljának megértéséhez az ember megteremtéséről – mind ez idáig aligha jutottunk közelebb. Az Írás szerint Isten szeretete jelül „saját képmására” formázta teremtményét, az embert. Ha ismerhetnénk a teremtés titkát, legfőképpen az ember megalkotásának célját – összevethetnénk jelen helyzetünket a teremtés céljával. Ha Isten valóban szabad akaratot adott az embernek, miként az egyházatyák állítják, akkor ahová jutottunk – azt általa, közösen értük el. Tettestársunk lett, mert legalábbis előre láthatta, mi fog történni. Miért formázta meg, hívta életre, lehelt lelket az emberbe? Az elsőt alkotta így, vagy...? Legnagyobb titkunk az ember, mondta Thomas Mann, és ez nem költői kép – jövőnk múlhat megfejtésén. Kódolva van bennünk a végzetünk, mely bekövetkezik szándékaink ellenére is? Ha nem így lenne is, folytonos békétlenségünk, önzés és gyilkos hajlamok

nem erősítik túlélésünk esélyét. Talán a szüntelen ütközés is jobb a nemlétnél – ki tudja? Végül is ilyen közegben jött létre az emberi civilizáció, mellyel büszkélkedhetnénk... Isten előtt... de ő hit és alázat nélkül elérhetetlen, mi pedig valami végzetes fordulattal egy hitetlen világot építettünk magunknak, rettenetes szenvedések árán. Képesek leszünk maradék időnkben ismét eljutni hozzá? Különben vérfürdő és özönvíz...

– embertestvéreink milliárdjai sokfélék. Életkor, jellem, adottságok, életutak, törekvések szerint is különbözünk, amiként vonzalmainkban, és még ki tudhatná, mi mindenben. Egy skatulyába zárva minősíteni mindegyikünket – értetlenség. Mégis, talán *egy az Ember ezer alakban is* – ki tudja... Reménységünk a Teremtő. Különben sötétség, fogak csikorgása...

– halk nesz éji szobából
mint csoszsanó talp...
szíve dobban!

ám – sötét virág szirma pergett
– megúsza most.

– a heves szél fúttá sárga-fekete képet is viszed magaddal, amelyen fekete madarak lapultak a hullámzó fűben a szél elől, miközben mi csak nézzük őket a melegedő kocsiából... A késő őszi virító piros muskátli látványát az erkélyládában, a holdat ezer alakban, a Tisza szőke fodrait, azt is, amint egyszer éppen megindult felszínén a jég, surrogva, megállíthatatlanul... s megláthattad. Azt a csavart kőoszlopot a Dóm téren, viszed azt is, egyik téglájából egy darab letört. Onnan, a térről tavasztól ősziig láthatni a fecskék lármás, percre sem nyugvó gomolygását a tornyok előtt! És amikor följött a Tisza, s a körút köveit nyaldosta? Fiatalon, hátad tölgynek vetve érezted, hallottad odafönt a szél zúgását, s tudatlan megtudtad: az őszi megérkezett! Képeid mindegyikét vinnéd? Ha kérnék a túlpartiak...